

hi ha formes intermèdies, on han confluït els dos canals.¹ Intermedià entre *ensumar* i *xumar* 'polsar (rapè)' es diu *sumá* a Calaceit i *ensoná* a Favara (Casac. 1923). També es noten tals confluències amb els tipus estudiats al DCEC/DECH, s. v. SUMIR, SIMA, REZUMAR.

Çurmá 'traspuar' es diu a l'Alt Pallars (Tor de V. Ferrera, una butllofa que *xurme* aigua, BDC xxiii, 320b, i té prolongació immediata en l'aran. *šürmá* id., *šürmadis* 'degotall' (PV Aran Gc., s. v.); d'aquí es passa a les idees de 'xarrupar' ross., o 'amorrar un xai o cabrit a la mamella d'una femella que no és la seva mare', que AlcM troba, d'una banda, al Ross., i de l'altra a Emp., Gxa. i Ripollès; cosa que es fa quan la mare s'ha mort (Caillar, 11-vi-1921), però també quan a una li falta llet, el *xurmen* a una ovel·la més lletera (id., 4-vi-21); *ovella xurma*, *xai xurmer*, *xurmi*, *xurminar*; i algun emp. diu *xumbar*. Aquestes formes es prolonguen endins del territori occità: en el Gers *šimá* (Durrieux II, 149), i cap a l'Oceà tornem a formes iguals a la del cat. central: bearn. *chumá* (Lespy), *eschumá* (Palay), girondí *šimá* «suinter» (Moureau, *Patois de la Teste*); en provençal la forma amb *i*: «li courtisano e lis arlot / manjon e *chimon*», *Nerto* (vii, v. 190, trad. «boivents»).

En la *r* de la forma pitinenca pot haver col·laborat la -s- del tipus etimològic OSMARE que hem estudiat a ENSUMAR. Sobretot d'aquest prové el fr. *humer*, que en certs moments de la llengua presenta una gran igualtat semàntica amb el nostre mot pirinenc: «Ignatius père et fils --- se coururent sus, l'épée au poing ---: deux coups également mortels --- et les plaies jointes *humant* amoureusement le sang et les restes de la vie l'une de l'autre», Montaigne (*Essais* I, § 34, ed. G. Budé I, 281).

Aquestes formes es prolonguen pel territori aragonès: Llitera arag. *chumera* «destilar, transpirar los toneles, vasijas y otros objetos que contienen líquidos» (Coll Alt.); *chumearse* 'rezumarse' (*esta redoma se está chumeando*), *las calles están chumeosas* 'húmedas y con lodos' (Siesso, a. 1720, en Gili, *Tesoro*); Boroa: *chumoso* «pegajoso o todo lo que despide o suda algún barniz, pringue o líquido espeso»; a la Vall de Broto diuen *chumiarse*: *ixe puchero se chumía un poco* 'el líquid passa a través de les parets en quantitat petitíssima, com si sués' (ASatué, 1977).

No hi manquen formes en -IRE o -ERE: Gers *chumí* «suinter» (Cénac), prov. alpino-delfinès *sumir* «sourdre, suinter» (Chabrand, *Alpes Cottiennes*). *Resumir* 'gotear' en l'*Arte y Vocab. de la lengua achagua*, que compilaren el 1762 els jesuïtes Alonso de Neira i Juan Ribero (*Lenguas de América*, mss. de la Bibliot. R., I, 1928, 155). Logud. *sumere*, -*mire* «trasudare», que Hubschmid atribueix frívolament al ll. SUMERE (amb inepta semàntica), i, més raonablement, MLWagner veu com un encreuament de HUMÈRE 'ser humit' amb SUDARE (ZRPb. LXXVIII, 246). Però jo més aviat creuria que a It. els verbs d'aquesta idea són també majorment creacions expressives, veg. la col·lecció de formes merid. i sardes aplegades per Rohlfis en *Romanica Hel-*

vet. IV, 74. Neumann-Spallart (BhZRPb. XI, 80): *metaurense umè* «gemere: sottilmente gociare»; ex.: *la botta uma fra doga e doga, i mur d'una grotta umèn*, Arcevia, Fermo; Abruzzi *umà*, lucch. *sumicare*.

DERIV.: Veg.-ne ja supra. *Xum*. *Xuma*: van dur-ho a la Florida els menorquins de Sant Agustí («state of intoxication», Razico, *Randa de Mall. i Flda.* xv, 1984, 35). Com a creació per antífrasi des de *beure's l'ententiment*: *xuma* [Lab.], *xumaca* i *xumaia* (i cf. sobre XUMAINA)² *Xumada*. *Xumador* 'degotall': «en aquella cova hi ha alguns *çumadó's*» Torre de l'Espanyol (1935); «callí, al peu, hi ha un *çumadó* d'aigua que el recull la *Pica 'l Cingle*» Bel (1961). En el Migjorn val. és *sumador* 'degotís', 'fonteta'; en terme de Bocaïrent en sé dos: el *sumaorèt* del Buscarró i el dels Aranyoners (1963); «és un *sumadore't* a la soca d'una penya» Crevillent (1963). També es diu un *sumall*: «Pel *Cau de l'Aire* ix aire gelat a l'estiu i calent a l'hivern, i s'hi fa un *sumal* del vapor», Beniatjar (1962); altres de semblants tinc recollits a Montesa, Benicolet i Benitatxell; a Figueroles d'Alcalatén digueren «és un *sumal*», parlant d'una espècie d'avenc (1961).

És interessant de veure que el mateix mot ja era productiu en el Pirineu bearnès a l'E. Mj. (en relació amb els gc. *sumí*, *chumá* «suinter» que ja hem vist): «remadé tot lo diit turon, des *sumalheretz* en bag, qui són sober lo diit turon, ab lo port de Bius» a. 1359; «une crotz qui a feyte debat ung *sumalhet*», «los termes son crosatz per debaig ung *sumalhet* e fondacte» 1440, *Cart. d'Ossau*, 305.27, 229, 233.3. Ara bé, com que aquest mot de creació expressiva, en el fons coincideix (i fins venia a ser el mateix), en els orígens, que els del grup que hem estudiat a ENSUMAR, notarem que en gascò les variants del mot per a 'traspuar' coincideixen molt amb les que hi té el tipus *ensumar*: *šumá* a Aubert (V. d'Aran), i a bastants llocs Garona avall fins a Tolosa i Lombez, *çumá* a Luixon i Batmala, *ešumá* en el Coserans i a Martres-Tol., però d'altra banda *ešumí* en el Baix Comenge (Boussan), *ALGc* IV, 1415.

Altrament, a Benasc tenim, d'una banda «*chumi*: rezumar», però així mateix *ixolomà*=*ixulufrà* 'husmejar (los animales)', Ballarín (*Dicc.*), que deu anar amb les formes aplegades a ENSUMAR.

Una variant *sumoi* vaig recollir en alguns punts del Baix Penedès 1955, on el fet de no haver-hi -oll fa dubtar de l'explicació que seria natural: encreuament amb *aiguamoll* (potser ho serà amb *aiguamoix*, o una forma semi-mossàrab d'aquest). D'aquest deu sortir *xumoi* (Vallès i Marina), mena de cep i raïm (*DAG.*). A l'alta Ribag.: uns *çuméros* 'uns degotalls' (Serradui, 1957). A la Vall de Gallinera *sumarall* id. («allà hi ha un atre *sumarall* que ---», 1963).

Xumadura 'talls que surten al mugró del pit de la dona que cria' (Poboleda, *Butll. Cl. Pir. Tssa.* II, 172). *Xumec*, *xumeco*. *Xumerra* (cf. *beverra* -TOR). *Xumet*: el 1932 el Dr. Valero i jo, en el *Dicc. Mèdic* de Corachan, proposàrem aquest mot en lloc del castellanisme inadmissible *chupete*, per designar l'espècie de ber-